

Informatienota voor de raad

Datum 6 december 2023

Onderwerp	Stand van zaken Dutch Metropolitan Innovations traject
Versienummer	1.0

Portefeuillehouder

Informant Willem de Kock
Afdeling Informatievoorziening
Telefoon
Email w.de.kock@zwolle.nl
Bijlagen

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

De stand van zaken van het Dutch Metropolitan Innovations traject

Bijlagen:

1. Beslisnota bereidverklaring Dutch Metropolitan Innovations _0112022
2. Bereidverklaring inverstering in DMI_25102022

Datum

6 december 2023

[Toelichting op het voorstel](#)**Inleiding**

Graag informeren wij u allen over het lopende traject Dutch Metropolitan Innovations (DMI).

DMI

Vanuit Zwolle en ook 6 andere koplopergemeenten uit de G40 (Amersfoort, Apeldoorn, Dordrecht, Heerlen, Helmond en Almere) zien we dat er komende jaren een grote stedelijke (woon)opgave ligt, de CO₂- uitstoot met minimaal 55% willen verminderen en stikstofuitstoot willen halveren. Eveneens neemt de druk op de openbare ruimte en het huidige mobiliteitssysteem toe, waarbij duurzaamheid, betaalbaarheid en toegankelijkheid steeds belangrijker worden. Daarnaast is de menselijke maat op buurt- en wijkniveau een leidend uitgangspunt.

We willen dit slimmer en slagvaardiger aanpakken en data speelt hierin een belangrijke randvoorwaardelijke rol. Het is van cruciaal belang dat gegevens over het actuele en toekomstige functioneren, de voorzieningen, infrastructuur en gebruikers van de stad optimaal worden benut. En tegelijkertijd om met elkaar te bespreken hoe dit aan de hand van eigen waarden en afgewogen keuzes te doen.

Dit heeft geleid tot de indiening van een voorstel DMI¹ bij het Nationaal Groeifonds in het najaar 2022 samen met ook de G4 gemeenten, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, meerdere bestaande netwerken van relevante marktpartijen en uitvoeringsorganisaties overheden. Het te bereiken effect van deze DMI aanvraag, met daarin oplossingen gericht op de ingebrachte gebiedsopgaven en usecases, is het effect op straat: leefbare, economisch vitale steden met een substantieel nieuwe, duurzame mobiliteit en effectieve overheden in het fysieke en digitale domein gericht op de gebruikers en bewoners daarvan. Dat vraagt om nieuwe diensten en voorzieningen en een andere vorm van publiek-privaat samenwerken: (data) ecosysteem. Een samenwerkingsvorm tussen overheden, marktpartijen, organisaties en kennisinstellingen ondersteund in hun opgaven en oplossingen door hergebruik, en uitwisseling van data en meer samenhangende informatie. De ontwikkeling van een helder afsprakenkader (o.a. omgang met elkaar, elkaars data en de eindgebruikers) is daarbij een technische, juridische en organisatorische randvoorwaarde. In de aanvraag zijn een aantal voorstellen met oplossingen geselecteerd om met de opgaven van gemeenten aan de slag te gaan.

Stand van zaken en opgaven Zwolle

Het Nationaal Groeifonds voor de aanvraag DMI is onlangs toegekend (voor 5 jaar) en op basis daarvan zijn de eerste innovatieopdrachten en contracten verstrekt vanuit I&W aan een aantal indieners van de voorstellen en bijbehorende werkzaamheden (diensten en producten). Voor de betrokken 7 kopgroep gemeenten betekent dit dat de eindgesprekken over de eigen deelopdrachten met de aanbieders van de geselecteerde voorstellen gaan plaatsvinden.

Afgelopen half jaar heeft in Zwolle een intern afstemmingsproces geleid tot de positionering van een aantal (gebieds)opgaven waaraan de geselecteerde voorstellen kunnen bijdragen. Daarnaast is het afgelopen jaar intensiever samengewerkt tussen collega's vanuit mobiliteit, verkeer, beheer, klimaat, energie en informatievoorziening om van elkaar te leren waar elkaars behoeften zitten en hoe we elkaar nodig hebben in de opgave concreet te krijgen en samen aan de slag te gaan.

¹ Voorheen in 2022 heette de aanvraag Data Ecosysteem voor Mobiliteit en Smart City (DEMS) dat vorig jaar is aangepast tot Dutch Metropolitan Innovations. De reden van wijzigen naam is dat de focus ook meer is komen te liggen op de verstedelijkings- en mobiliteitsopgaven dan op het data ecosysteem.

Datum

6 december 2023

Kernboodschap

Met het DMI-ecosysteem wordt invulling gegeven aan de grote opgaven voor de komende 10 tot 20 jaar, waarin woningbouw, bereikbaarheid en duurzaamheid integraal aangepakt moeten worden en waarvoor nieuwe (digitale) instrumenten nodig zijn. Het beter verbinden van domeinen en stakeholders en een gestructureerd gebruik en kostenefficiënte uitwisseling van data door en voor velen, op een vertrouwde en navolgbare wijze die cross-sectoraal, publiek en privaat wordt ondersteund, spelen hierbij een belangrijke randvoorwaardelijke rol.

Voor Zwolle zijn (gebieds)opgaven geselecteerd waaronder Dieze Oost, Assendorp en het (buurt)hubnetwerk. Eveneens zijn er stadsbrede opgaven en is de binnenstad een belangrijk gebied. Voor deze Zwolse opgaven zijn vanuit het DMI – Ecosysteem voorstellen geselecteerd die (digitale) instrumenten en diensten aanbieden.

Geselecteerde voorstellen gemeente Zwolle:

1. Smart Governance & Smart Mile	5. Open Urban (Data) Platform (OUP)
2. Smart Zone Buffer	6. Digital Twin as a Service
3. Street Sense	7.* HubKlub
4. Townmaking	

* Provincie Overijssel trekt mee

Toelichting

Het DMI traject bevindt zich nu in de fase van het formuleren van de (deel)opdrachten richting de aanbieders van de voorstellen. Voor de gemeente Zwolle staan onder andere de gebieden Dieze Oost en Assendorp met hun opgaven centraal. Daarnaast benaderen we de voorstellen ook vanuit toekomstige programma's zoals mobiliteitsmonitoring en het verkrijgen van inzichten in de staat van de stad (openbare ruimte in relatie tot klimaat). Deze zijn ook stadsbreed. En als het gaat om intelligente toegang staat de binnenstad van Zwolle juist centraal. Een aantal ingediende voorstellen bieden passende diensten en producten aan om in deze wijken en gebieden en met deze opgaven aan de slag te gaan.

Aan de hand van onderstaande Zwolse (gebieds)opgaven worden de geselecteerde voorstellen verder toegelicht. Zwolle kiest er ook bewust voor om verschillende voorstellen en projecten aan elkaar te verbinden zodat impact en samenwerking wordt vergroot. De eerder benoemde samenwerking tussen collega's wordt ook gecontinueerd richting de implementatie en uitvoeringsfase.

Dieze Oost:

In Dieze Oost staat centraal het verbeteren van de leefbaarheid en sociale samenhang in de wijk vanuit een menselijk maat, waarbij iedereen toegang heeft tot betaalbare energie en deelmobiliteit. Vanuit de bestaande Dieze Oost aanpak en het participatie traject wordt verder doorgebouwd. Deze reeds lopende aanpak, gebaseerd op energietransitie, vormt de basis hoe we binnen DMI hier ook deelmobiliteit aan toe kunnen voegen en het geheel op een datagedreven manier kunnen vastleggen. Voor deelmobiliteit is het belangrijk dat inwonersinitiatieven gestimuleerd en mogelijk worden gemaakt. Hierbij speelt het vraagstuk hoe tussen inwoners en gemeente data wordt gedeeld. Daarnaast is er verbinding met de motie "mobility as a common" en "de rechtvaardige straat".

Voorstel:

- Townmaking: vernieuwende manier met ruimte voor bewonersinitiatieven en vormen van publiek- private samenwerking.

Datum 6 december 2023

Assendorp:

In Assendorp willen we de leefkwaliteit verhogen en de sociale cohesie van de wijk versterken. Onder andere door het terugdringen van het eigen autogebruik en de verkregen ruimte inzetten voor andere doeleinden. Er ligt reeds een gebiedsvisie Assendorp met aangewezen locaties voor buurthubs. Naast deze mobiliteitstransitie zijn er ook klimaat – en energieopgaven. Om de leefkwaliteit te verhogen is er behoefte aan een vernieuwde integrale gebiedsaanpak voor onder andere de buurthubs. Een belangrijk bestaand initiatief is “50 tinten groen” en er is de motie “de rechtvaardige straat”.

Voorstel:

- Smart Governance & Smart Mile: ondersteuning bij verkennen en organiseren van inrichting, governance en bekostiging/investeringen van een buurthub.

Beheer en verkeer:

Monitoring van actuele ingewonnen data wordt steeds relevanter om pro actief en preventief te handelen als het gaat om de beheer- en vervangingsopgave en verkeer/mobiliteit. Veiligheid is bij beiden een overeenkomstig thema. In Zwolle meten we al met verschillende sensoren in de stad. Voor beheer is zicht op de staat van ons areaal zoals wegverharding en wegdek bruggen relevant en hoe klimaatverandering hier effect op heeft. Voor de (weg)beheerder kan het te meten wegdekconditie belangrijk zijn, afhankelijk uit welke indicatoren de meting bestaat (randvoorwaarden). Voor verkeer is de verkeersintensiteit en -stromen relevant om de drukte en belasting van de routes in en rondom de stad in beeld te krijgen. Om hier actief op te kunnen sturen in plaats van reactief is actuele data nodig. Niet enkel sensoren in de stad, maar ook floating cardata kunnen elkaar aanvullen om verkeersmanagement, zoals intelligente toegang te optimaliseren.

Voorstellen:

- Street Sense: aan de hand van het plaatsen van vaste sensoren in het wegdek kan wegdekconditie worden bijgehouden. En kunnen verkeersbewegingen en trillingen gemeten worden. Deze sensoren kunnen gecombineerd worden met het reeds aanwezige netwerk van andere sensoren.
- Smart Buffer: in gesprek over mogelijkheden en gebruik floating car data en logistieke data voor monitoringsplan toegang tot de (binnen)stad. Ook in relatie tot zero emissiezone binnenstad in 2025.

Logistiek horeca op regionaal en lokaal niveau:

Behoefte vanuit de Provincie in samenwerking met de gemeente Zwolle is uitgesproken in het kader van slimme en duurzame stadslogistiek. Verdere afstemming over het vervolg en trekkersrol.

Voorstel:

- HubKlub: dit betreft een bundelingsplatform voor lokale ondernemers. Dit platform maakt bundeling van goederen voor de horeca mogelijk en wordt samenwerking tussen (kleine) ondernemers gestimuleerd.

Datum

6 december 2023

Digitale ondersteuning – voorziening, platform en toepassing:

Om de casussen te ondersteunen in het gebruik en veilig delen van data vanuit de databronnen naar toepassingen van en tussen gemeenten en bedrijven is een Algemene voorziening (kwaliteitsafspraken, standaarden en regels) in ontwikkeling. Deelnemers van het ecosysteem verbinden zich aan deze voorziening.

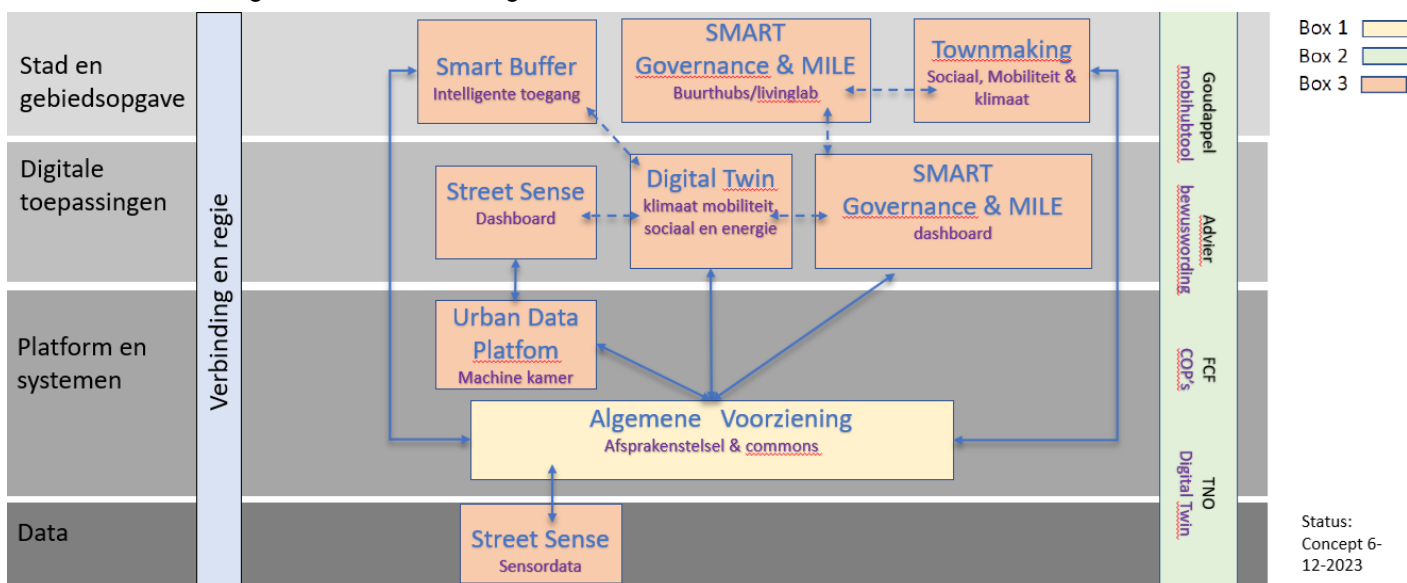
Voor Zwolle is stadsbreed inzicht in stilstaande mobiliteit (parkeren) in elektrisch laden en in verkeer en beheer openbare ruimte en infrastructuur interessant. Om de data hiervan vanuit verschillende bronnen ook te kunnen integreren, verrijken en geschikt te maken voor verschillende toepassingen zoals rekenmodellen, monitoringssystemen en een Digital Twin is er het voorstel Open Urban (Data) Platform (OUP). Het OUP faciliteert dit met verschillende functionaliteiten aan de hand van de FAIR-principes (vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar, herbruikbaar). Via een open standaard koppelsysteem kunnen ook andere platforms, toepassingen en databronnen eraan gekoppeld worden.

Een toepassing is de Digital Twin, zoals onze eigen Digitale Tweelingstad Zwolle. Deze toepassing kan veel inzicht bieden als het gaat om impact op de stad bij bijvoorbeeld de ontwikkeling van mobihubs en het benodigde energienetwerk. Aan de hand van het voorstel Smart Governance & Smart Mile (effecten en locatiebepaling hubs) wordt onderzocht of er behoefte is naar meer inzichten in maatschappelijke effecten en baten. Belangrijk is dat deze toepassingen zoals Digital Twins uitwisselbaar zijn. Dit vraagt om afspraken tussen gemeenten, hun digital twins en leveranciers.

Voorstellen:

- Open Urban (Data) Platform: zie toelichting hierboven
- Digital Twin as a Service: aan de hand van een ontwikkeltraject van 9 mnden wordt een toepassing voor een Digital Twin ontwikkeld. En via parallelle trajecten bij andere koplopergemeenten onderzocht hoe de daar ontwikkelde toepassingen uitwisselbaar zijn voor de andere platformen die gemeenten gebruiken.

Onderstaand figuur laat de verbinding zien tussen verschillende voorstellen:

Datum

6 december 2023

Naast benoemde voorstellen (box 3) zijn er ook trajecten en voorstellen met meer een kenniscomponent (box 2), zoals deelname aan Community of Practices van de Future City Foundation en het gebruik van standaarden voor Digital Twins vanuit TNO. Box 1, zoals de Algemene Voorziening is randvoorwaardelijk voor het functioneren van het ecosysteem.

Financiën

Voor de aansluiting aan het DMI ecosysteem en de implementatie van de usecases vragen de 7 koplopergemeenten collectief een SPUK regeling bij het ministerie van I&W aan. De gemeente Apeldoorn treedt als penvoerder op. Dit sluit aan bij de eerder ingestemde bereidverklaring DMI. De ook daarin benoemde VSD middelen zorgen ervoor om die aansluiting en implementatie te realiseren. Deze komen in eerste instantie toe aan de penvoerder om verder verdeeld te worden. Ze zullen onderverdeeld worden in (I) algemene coördinatie en ondersteuning, (II) algemene onderzoeken en (III) Implementatie usecases. Met een focus op dat laatste. Voorwaarden zijn o.a. aantoonbaar inzet plegen op de usecases. Het betekent financieel het volgende voor de gemeente:

- Financieel gaat het voor komende 5 jaren om circa minstens 700.000 euro in totaal per gemeente.
- De investering die het vraagt van de gemeente komt overeen met de te ontvangen gelden.
- Voor IV komt inzet deels uit het Slimme Samenleving budget, vanwege de daaraan verbonden initiatieven zoals Digital Twin.
- Er is aansluiting bij lopende of gewenste projecten die zo een impuls krijgen, daar zit dekking met bestaande inzet.

Risico's

Gemeente Zwolle committeert zich aan het DMI ecosysteem en aan SPUK voorwaarden waaraan zowel inspanningsverplichtingen (als mede koplopergemeenten en deelnemer DMI ecosysteem) als resultaatverplichtingen (voor de deelopdrachten) liggen. Risico's omtrent deze verplichtingen kunnen worden geborgd, omdat: het uitgangspunt is dat de voorstellen dienen aan te sluiten bij onze eigen doelen en lopende projecten en de gemeente zelf vorm geeft aan de scope van de deelopdrachten. Op het niveau van de deelopdrachten worden er daarom ook project specifieke afspraken gemaakt (PSA). Ook over wat als een product of dienst niet werkt.

Communicatie

Vanuit I&W in samenwerking met de Future City Foundation wordt zorg gedragen voor de communicatie en kennis(events). Vanuit het DMI traject is een communicatie adviseur aangesteld voor de koplopergemeenten. De communicatie vanuit de gemeente Zwolle kan hierop aanhaken.

Vervolg

De SPUK met de tijdelijke stimuleringsregeling VSD middelen is op vrijdag 24 november in de Staatscourant bekendgemaakt, waarna binnen 2 – 3 weken de gezamenlijke ondertekening van het Partnership protocol over algemene afspraken zal plaatsvinden en de aanvraag tot de SPUK wordt ingediend. Toekenning van de SPUK met de VSD middelen zal in de komende weken bekend worden. Parallel zullen de deelopdrachten tussen de koplopergemeenten en de aanbieders van de voorstellen vorm gegeven worden. De gemeente Zwolle is eveneens deelnemer aan de G40 themagroep Slimme duurzame verstedelijking en mobiliteitsvernieuwing, zowel ambtelijk als bestuurlijk, waar DMI komende tijd een belangrijk agenda onderdeel is.

Openbaarheid

Openbaar

voorstel

Zwolle

Datum

6 december 2023

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer